

Subjekty trestního řízení

Marek Fryšták

katedra trestního práva

Subjekt trestního řízení x procesní strana

- subjekt trestního řízení - kdokoliv mající v trestním řízení práva a povinnosti
- procesní strana - ten, kdo má protistranu; obviněný x státní zástupce, poškozený x obviněný, není to obhájce, ten jedná jménem obviněného, ale jsou to zase např. osoby se samostatnými obhajovacími právy x státní zástupce)
- každá procesní strana je zároveň subjektem, ale ne každý subjekt je procesní stranou
- § 12/1 TŘ - orgány činnými v trestním řízení je soud, státní zástupce a policejní orgán
- de lege ferenda policejní orgán a státní zástupce - soud jako nezávislý a nestranný orgán rozhodující spor dvou stran, obdobné je to např. na Slovensku

Soud

- čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně základních práv a svobod - právo na spravedlivý proces
- každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, spravedlivě a v přiměřené době nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění (tj. trestný čin, přešupek, či správní delikt) proti němu
- spravedlivým (řádným/férovým) je ten proces, který je veřejný, spravedlivý a rozhodnutý v přiměřené době nezávislým a nestranným soudem
- čl. 36/1 LZPS - každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu
- čl. 38/1 LZPS - nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci; příslušnost soudu i soudce stanoví zákon

- princip vázanosti soudce zákonem (čl. 95 Ústavy)
 - zásada volného hodnocení důkazů (§ 125 TrŘ)
- právo na zákonného soudce
 - rozvrh práce soudu – obsahuje způsob, jakým jsou jednotlivé věci přidělovány konkrétním soudcům a tím vylučuje možnost, že by po podání nového návrhu obžaloby někdo s tímto návrhem manipuloval podle něčích zájmů a přidělil ho soudci, který by v dané věci mohl být nějak zainteresován
- právo na neměnitelnost senátu - zásada bezprostřednosti
 - § 202/1 TrŘ - hl. I. se koná za stálé přítomnosti všech členů senátu
 - § 234/1 TrŘ - veřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti všech členů senátu
 - § 242 TrŘ – neveřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti všech členů senátu
 - § 197 TrŘ náhradní soudce - účastní se hlavního líčení kromě členů senátu

Úkoly soudnictví v trestním řízení

- čl. 90 Ústavy, čl. 40 LZPS - jen soudy rozhodují o vině a trestu – meritorní otázka
 - rozhodnutí o náhradě škody v rámci adhezního řízení
 - rozhodnutí o opravném prostředku
 - rozhodnutí o schválení návrhu o dohodě o vině a trestu
 - rozhodnutí o omezení osobní svobody – „nejedná se o rozhodnutí o vině a trestu“, proto nerozhoduje rozsudkem, ale usnesením

Soustava soudů

- třístupňová, čtyřčlanková
 - okresní soud - nalézací soud, úkony v přípravném řízení (§ 68 TŘ - vzetí do vazby, § 83 TŘ příkaz k domovní prohlídce)
 - pobočky OS Karviná v Havířově, OS Vsetín ve Valašském Meziříčí
 - krajský soud - nalézací soud, odvolací soud
 - KS Ústí nad Labem v Liberci, KS Brno ve Zlíně, KS České Budějovice v Táboře
 - vrchní - odvolací soud, § 158e/4 TŘ - povolení agenta
 - nejvyšší soud - řízení o mimořádných opravných prostředcích, právní styk s cizinou, sjednocování rozhodovací činnosti soudů
- dvouinstanční - OS a KS jako nalézací soud a nad nimi soudy odvolací

Obsazení soudů

- obsazení soudů senáty (s laickým prvkem a profesní) a samosoudcem (§ 314a TRŘ - TČ s horní hranicí nepřevyšující pět let)
- § 60 zákona o soudech a soudcích - přísedícím může být ustanoven
 - státní občan České republiky
 - svéprávný a bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat
 - v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let
 - souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přísedícího a s přidělením k určitému soudu

- sněmovní tisk č. 630 - novela zákona o soudech a soudcích (v PS od 22. 10. 2019, účinnost od 1. 1. 2021, resp. 1. 1. 2022) – výběr soudů, soudních funkcionářů + omezení laického prvku (laické přísedící) v trestním řízení; klady (vnese pohled „normálního“ života) a zápory (absence odborných znalostí, lehká ovlivnitelnost) přísedících
 - přísedící, tedy takzvaní soudci z lidu, by měli podle vládní novely i nadále spolurozhodovat v trestních věcech jen u případů úmyslných trestných činů, kde činí horní hranice sazby nejméně deset let; výjimkou mají být majetkové a hospodářské činy, o nichž má nově rozhodovat pouze samotný soudce
- schválen PS dne 22. 1. 2021
 - význam laického prvku v trestním řízení bývá vysvětlován jednak funkcí kontrolní (brání byrokratizaci justice, brání „kabinetní“ justici), dále funkcí výchovnou ve vztahu k přísedícím, ale i k obviněnému a veřejnosti, a funkcí korekční ve smyslu korekce „profesní slepoty“ soudců. Z tohoto důvodu návrh ponechává institut přísedících v trestním řízení, ačkoliv do budoucna by bylo žádoucí uvažovat přinejmenším o nastavení přísnějších požadavků na výkon této funkce a úpravě odměňování přísedících.
- dne 19. 3. 2021 zákon vrácen Senátem do PS, schválen PS dne 25. 5. 2021 a vstoupil v účinnost od 1. 1. 2022 jako zákon č. 218/2021 Sb. - laický prvek zůstal zachován

– § 64 zákona o soudech a soudcích

- kandidáty do funkce přísedícího navrhují členové příslušného zastupitelstva obce či kraje, kteří je pak volí
- přísedícím může být zvolen občan, který je přihlášen k trvalému pobytu v obvodu zastupitelstva, jímž je do funkce volen, a v obvodu soudu, pro který je do funkce volen, nebo který v těchto obvodech pracuje

Soudní pravomoc a příslušnost

- soudní pravomoc - souhrn oprávnění, které zákon přiznává soudům, tj. rozhodovat v rámci řízení před soudem o vině a trestu, nikoli iniciovat a vést trestní stíhání (zásada legality)
- soudní příslušnost - vymezení okruhů působnosti mezi jednotlivými soudy různých stupňů a mezi jednotlivými soudy téhož stupně
- věcná příslušnost
 - § 16 TRŘ - řízení v prvním stupni koná okresní soud
 - § 17 TRŘ - řízení v prvním stupni koná krajský soud - obecně dolní hranice TOS činí nejméně pět let
 - bez ohledu na její výši - např. trestné činy zabití, vraždy novorozeného dítěte matkou, spáchané prostřednictvím investičních nástrojů, týkající se obchodování s vojenským materiálem, sabotáž, vyzvědačství atd.
 - opilství, pokud se pachatel s takového jednání dopustil ve stavu zaviněné nepřičetnosti a toto jednání naplňuje znaky výše uvedených TČ

– místní příslušnost

- forum delicti comissi - místo spáchání trestného činu - tam, kde ošlo k jednání, k nekonání, následku, u pokračujících trestných činů místo spáchání každého jednotlivého skutku, u trvajících trestných činů tam, kde trval protiprávní stav
- forum loci - kde obviněný bydlí, pracuje, kde se zdržuje
- forum scinetiae - kde trestný čin vyšel najevo - tam, kde byly zjištěny relevantní informace o něm
- u mladistvým výjimka - § 17 ZSM - primárně tam, kde obviněný bydlí nebo kde se zdržuje, teprve následně, tak kde byl trestný čin spáchán a kde vyšel najevo
 - ochrana mladistvého a šetření jeho osoby

Příslušnost soudu k úkonům v přípravném řízení

- § 26 TR – je příslušný ten soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh
- § 146a TR – rozhodnutí o stížnosti proti zajištění osoba a majetku a uložení pořádkové pokuty – příslušný ten soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který příslušný návrh podal
- pozdější zpřesnění skutkových zjištění poté, co již byla místní příslušnost soudu pro rozhodování o některých úkonech přípravného řízení založena na základě v té době známých skutečností, objasněných s náležitou péčí, neodůvodňuje přenesení místní příslušnosti na jiný soud, i kdyby tato skutková zjištění naznačovala, že měl od počátku být místně příslušný jiný soud
- je-li prověřována rozsáhlá trestná činnost, do níž je zapojen větší počet osob, jako celek, je místní příslušnost soudu pro některá rozhodnutí v přípravném řízení založena ve vztahu ke všem tehdy podezřelým u soudu, který rozhodoval o návrhu na rozhodnutí ve vztahu k prvnímu z nich, i když se toto rozhodnutí bezprostředně ostatních podezřelých nedotýkalo (III. ÚS 1876/17)

- příslušnost pro společné řízení - vede se řízení o dvou nebo více trestných činech téhož obviněného nebo proti dvěma či více obviněným, případně kombinace obojího
 - souvislost ve věci (objektivní) - trestné činy více osob mají vzájemný vztah - spolupachatelství, účastenství
 - souvislost v osobě (subjektivní) - více činný souběh více trestných činů téhož pachatele
 - pokud alespoň jeden z TČ spadá do působnosti KS, rozhoduje KS, tj. společné řízení koná ten soud, který je příslušný konat řízení proti nejpřísnějšímu TČ (výše horní hranice, možnost uložení dalších trestů)
 - vyloučení ze společného řízení - rychlost, složitost, zkoumání duševního stavu jednoho z obviněných
 - spojení ke společnému řízení

- příslušnost několika soudů - je-li dána příslušnost několika soudů, koná řízení z těchto soudů ten, u něhož podal státní zástupce obžalobu, návrh na potrestání, návrh na schválení dohody o vině a trestu nebo jemuž byla věc přikázána nadřízeným soudem
- spory o příslušnost rozhoduje soud (státní zastupitelství), které je nejbližší nadřízené oběma soudům (státním zastupitelstvím), která jsou ve sporu
- odnětí a přikázání věci - průlom do místní příslušnosti (pouze) - hospodárnost, objektivita, který může učinit nadřízené státní zastupitelství vůči podřízenému

Samosoudce versus senát

- samosoudce - § 314a TŘ
- KS v první instanci - soudce profesionál + dva přísedící (soudci z lidu)
- KS jako odvolací soud – čistě profesionální senát
- VS a NS – čistě profesionální senáty
- ÚS – tak žádný přísedící není

Státní zastupitelství

- představuje státní úřad povoláný v trestním řízení k uskutečňování zásady legality
- čl. 80 Ústavy - státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení; vykonává i další úkoly, stanoví-li tak zákon
- § 1 zákona o státním zastupitelství (SZ, 283/1993 Sb.) - státní zastupitelství je soustava úřadů státu určených k jeho zastupování při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených mu do působnosti
- státní zastupitelství je orgán moci výkonné, který jako takový respektuje ve sféře své působnosti politiku vlády, proto je začleněn do resortu ministerstva spravedlnosti nebo
- státní zastupitelství je možno chápat jako orgán sui generis směřující rysy moci výkonné a soudní

- soustava státního zastupitelství
 - nejvyšší státní zastupitelství (Brno)
 - vrchní státní zastupitelství (Praha, Olomouc) - pobočka Brno, Ostrava
 - krajská státní zastupitelství (Praha, České Budějovice, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Plzeň, Brno, Ostrava) + pobočky v nových krajích
 - okresní státní zastupitelství
- tam, kde TŘ mluví o okresním státním zástupci, rozumí se tím i obvodní státní zástupce
- tam, kde TŘ mluví o krajském státním zástupci, rozumí se tím i městský státní zástupce v Praze

Evropský veřejný žalobce

- § 12/5 TŘ - státním zástupcem se rozumí i evropský pověřený žalobce, evropský žalobce a evropský nejvyšší žalobce v rozsahu jejich působnosti stanovené nařízením Rady (EU) 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce
- § 34c zákona o SZ - Státní zastupitelství, které bylo stanoveno jako místo výkonu funkce evropského pověřeného žalobce, se považuje za státní zastupitelství, u kterého je evropský pověřený žalobce činný
- - § 34d zákona o SZ – evropský nejvyšší žalobce, evropský žalobce a evropský pověřený žalobce mají v rozsahu, v jakém to nařízení o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce umožňuje, stejná oprávnění a povinnosti, jaké jsou stanoveny právními předpisy státnímu zástupci; tj. disponuje stejnými právy a povinnostmi, jako „český“ SZ v trestním řízení
- § 34g zákona o SZ - spory o příslušnost mezi státním zastupitelstvím
- a Úřadem evropského veřejného žalobce v rozsahu, v jakém to nařízení o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce umožňuje, rozhoduje Nejvyšší státní zastupitelství

„Vnější“ dohled - § 12/d zákona o SZ

- pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 28. března 2017, o výkonu dohledu v soustavě státního zastupitelství
- nejbližší vyšší státní zastupitelství je oprávněno vykonávat dohled nad postupem nejbližší nižších státních zastupitelství ve svém obvodu při vyřizování věcí v jejich příslušnosti a dávat jim k jejich postupu písemné pokyny; postup nejbližší nižších státních zastupitelství může sjednocovat i pokyny vztahujícími se na více věcí určitého druhu
- nejbližší nižší státní zastupitelství je povinno řídit se písemnými pokyny, s výjimkou pokynu, který je v konkrétní věci v rozporu se zákonem; odmítne-li z tohoto důvodu nejbližší nižší státní zastupitelství pokyn splnit, sdělí neprodleně důvody odmítnutí písemně nejbližší vyššímu státnímu zastupitelství; pokud nejbližší vyšší státní zastupitelství na svém pokynu trvá a neuplatní jiný postup, věc nižšímu státnímu zastupitelství odejme a vyřídí ji samo
- nejbližší vyšší státní zastupitelství může odejmout věc nejbližší nižšímu státnímu zastupitelství a vyřídí ji samo též tehdy, je-li nejbližší nižší státní zastupitelství nečinné nebo se v jeho postupu vyskytují nedůvodné průtahy

„Vnitřní“ dohled - § 12/3 zákona o SZ

- pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 28. března 2017, o výkonu dohledu v soustavě státního zastupitelství
- vedoucí státní zástupce je oprávněn vykonávat dohled nad postupem státních zástupců a vyšších úředníků působících u státního zastupitelství, v jehož čele stojí, a dávat jim pokyny k postupu při vyřizování věcí v příslušnosti tohoto státního zastupitelství; postup státních zástupců a vyšších úředníků může sjednocovat i pokyny vztahujícími se na více věcí určitého druhu; výkonem těchto oprávnění či některých z nich může pověřit jiného státního zástupce
- státní zástupci jsou povinni řídit se pokyny vedoucího státního zástupce nebo jím pověřeného státního zástupce, s výjimkou pokynu, který je v konkrétní věci v rozporu se zákonem; pokud byl pokyn vydán ústně, státní zástupce, který pokyn vydal, jej na žádost státního zástupce, kterému je pokyn adresován, potvrdí písemně
- odmítne-li státní zástupce pokyn splnit, sdělí neprodleně důvody odmítnutí písemně státnímu zástupci, který pokyn vydal; pokud ten na pokynu trvá, předloží věc neprodleně se svým stanoviskem vedoucímu státnímu zástupci; vedoucí státní zástupce je oprávněn pokyn zrušit, a pokud tak neučiní, vyřídí věc státní zástupce, který pokyn vydal; vydal-li pokyn vedoucí státní zástupce, vyřídí věc sám
- v jednání před soudem není státní zástupce vázán pokynem vedoucího státního zástupce nebo jím pověřeného státního zástupce v případě, že v průběhu jednání dojde ke změně důkazní situace

Úloha státního zástupce v trestním řízení

- přípravném řízení
 - orgán činný v trestním řízení
 - povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví
 - odpovídá za zákonnost průběhu přípravného řízení
 - dozor státního zástupce v přípravném řízení (dohled státního zástupce)
 - výlučná oprávnění státního zástupce (návrhy, vyšetřování atd.)
 - vypracovává a podává obžalobu
- řízení před soudem
 - postavení strany (na rozdíl od přípravného řízení)
 - povinnost účastnit se hlavního líčení

Další úkoly státního zástupce

- vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je omezována osobní svoboda - faktická realizace čl. 8, 10 LZPS - nikdo nesmí být zbaven osobní svobody v rozporu se zákonem a každý má právo na zachování osobní cti a důstojnosti
- § 29 zákona o výkonu vazby (293/1993 Sb.) a § 78 zákona o VTOS (169/1999 Sb.)
 - kontrola dodržování právních předpisů
 - oprávnění vstupovat v jakoukoli dobu do těchto zařízení
 - vyžadovat dokumentaci o osobách, nahlížet do ní, hovořit s nimi
 - ukládat příslušným orgánům provedení konkrétního opatření pro odstranění zjištěných nedostatků

- plní úkoly v rámci tzv. netrestního úseku - pokud existuje veřejný zájem
- § 35 OSŘ (99/1963 Sb.) - např.
- § 8 odst. 1 písm. b - e, g) z. ř. s. (292/2013 Sb.), může vstoupit do řízení, resp. podat návrh na zahájení řízení
 - ve věcech péče soudu o nezletilé, jde-li o uložení zvláštního opatření při výchově dítěte, o ústavní výchovu, o určení data narození nebo jde-li o pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu
 - ve věci ochrany proti domácímu násilí
 - o svéprávnosti
 - o prohlášení za mrtvého
 - ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče nebo vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb

- § 42 zákona o SZ
 - neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví z důvodu nerespektování smluvní volnosti účastníků
- § 21, § 29 zákona o kolektivním vyjednávání (2/1991 Sb.)
 - návrh na určení nezákonnosti stávky, resp. výluky
- § 93 z. o k. (90/2012 Sb.)
 - návrh na zrušení obchodní korporace nebo nařízení její likvidace

- § 7 zákona o SZ - sídla a obvody územní působnosti jsou shodná se sídly a obvody soudů, tj. věcná a místní příslušnost s nimi koresponduje
- vyhláška o jednacím řádu SZ (23/1994 Sb.) zřizuje v rámci VSZ odbory závažné hospodářské a finanční kriminality
 - TČ např. spáchané při činnosti banky, investiční společnosti, stavební spořitelny, penzijního fondu, pojišťovny, obchodníka s cennými papíry, jimiž byly dotčeny ekonomické a finanční zájmy EU nebo škoda na majetku státu; škoda musí být vždy nejméně 150 mil. Kč
 - výkon dozoru v přípravném řízení realizuje VSZ, které podává žalobu u KS

Státní zastupitelství a zásada legality

- státní zástupce má povinnost stíhat všechny trestné činy o kterých se dozví, pokud zákon, přímo použitelný předpis Evropské unie nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak - srovnej právo na spravedlivý proces, zásadu legality
- oportunita – státní zástupce nemá povinnost stíhat všechny trestné činy o kterých se dozví
 - není zásadou českého trestního řízení – viz úvahy de lege ferenda
- souhlas poškozeného - § 163, § 163a TrŘ
 - u taxativně vyjmenovaných trestných činů v případě, že pachatel je ve vztahu k poškozenému manželem, partnerem nebo druhem
 - souhlasu není třeba v případě smrti, poškozený je mladší 15 let, souhlas byl vzat v tísní
- nepřípustnost trestního stíhání - § 11 TrŘ - milost, amnestie, věk, přičetnost, promlčení, smrt
- exempce (viz úvodní přednáška)

- exempce poslanců, senátorů
- hmotněprávní - beztrestnost (indemita) - čl. 27/1,2 Ústavy – poslance ani senátora nelze postihnout pro hlasování (úplná) a projevy učiněné v PS či Senátu nebo v jiných orgánech (částečná, lze disciplinárně postihnout)
- procesněprávní - nestíhatelnost - lze je stíhat jen se souhlasem komory; soudce Ústavního soudu nelze trestně stíhat bez souhlasu Senátu (z. č. 98/2013 Sb.)
 - odepře-li komora souhlas, je trestní stíhání po dobu trvání mandátu vyloučeno
 - odepřel-li Senát souhlas, je trestní stíhání po dobu trvání mandátu vyloučeno

- prezident České republiky
- hmotněprávní - nestíhatelnost – čl. 65 Ústavy - prezidenta republiky nelze zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přešupek nebo jiný správní delikt
 - prezident republiky může být stíhán pro velezradu nebo hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku, a to před Ústavním soudem na základě žaloby Senátu; trestem může být ztráta prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt
 - velezradou se rozumí - jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu
 - prezident republiky není z výkonu své funkce odpovědný
 - Václav Klaus 2013 (nepodepsal doplněk lisabonské smlouvy o novém záchranném fondu eurozóny, otálel s podpisem dodatku k Evropské sociální chartě, téměř rok nejmenoval žádného ústavního soudce, pět let navzdory soudnímu verdiktu nerozhodl o jmenování Petra Langera soudcem)
 - Miloš Zeman 2019 (zaúkolování BIS hledáním důkazů, že se v ČR vyráběl novičok, vyžádání informací o činnosti ruských agentů v ČR od BIS); 2021 (neschopnost zastávat úřad)
- procesněprávní - spáchání činu před nástupem do funkce, pod dobu funkce trestní stíhání vyloučeno, po skončení mandátu možné je

- osoby požívající diplomatických výsad a imunit podle mezinárodního práva - hlavy cizích států, předsedové cizích vlád, členové armádních sborů cizích států, pokud jsou na našem území se souhlasem naší vlády, diplomatictí hodnostáři (velvyslanci, vyslanci tajemníci, atašé atd.), soudci mezinárodního soudního dvora, členové některých orgánů Evropské Unie a další
- osoby vydané k trestnímu stíhání jiným státem - pokud je k trestnímu stíhání do České republiky vydána osoba jiným státem, lze tuto osobu stíhat jen pro trestný čin, pro který byla do České republiky vydána (tzv. zásada speciality); v případě rozšíření trestního stíhání obviněného, lze tak podle mezinárodního práva udělat je se souhlasem vydávajícího státu
- soudce obecných soudů lze trestně stíhat nebo vzít do vazby pro činy spáchané při výkonu funkce nebo v souvislosti s výkonem jen se souhlasem prezidenta (§ 76 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích)
- toto omezení se netýká laických přísedících (tzv. soudci z lidu)
- veřejný ochránce práv - trestní stíhání jen se souhlasem Poslanecké sněmovny, odepře-li souhlas, je po dobu výkonu funkce vyloučeno (§ 7 zákona č. 349/1999Sb., o veřejném ochránci práv)

Policejní orgán

- je vymezen v § 12 odst. 2 TŘ - útvary nebo pověřené orgány
 - primárně P ČR + GIBS, VP, VS, BIS, UZIS, VZ
- policejní orgán je oprávněn konat obecně prověřování
 - konkrétní útvary a pověřené orgány jsou stanoveny konkrétními právními předpisy upravujícími činnost subjektů v postavení policejního orgánu, resp. interními akty řízení - ty nejsou veřejně přístupné, je to ideální stav?

- § 161/2 TŘ - není-li uvedeno jinak, vyšetřování konají útvary P ČR
 - GIBS - TČ spáchané příslušníky P ČR, VS a celníky + zaměstnanci těchto subjektů v souvislosti s plněním jejich pracovních úkolů
 - státní zástupce - TČ spáchané příslušníky GIBS, BIS, UZIS, VP, VZ; SZ zde má postavení (práva a povinnosti) policejního orgánu
 - kapitán lodi při dálkových plavbách - TČ spáchané na této lodi; mrtvé ustanovení
 - vojenská policie - TČ příslušníků ozbrojených sil spáchané při plnění úkolů v zahraničí; velmi aktuální díky narůstajícímu počtu zahraničních misí AČR

Úkoly policejního orgánu

- role policejních orgánů v trestním řízení je vzhledem k jejich zvláštním kvalifikačním a technickým předpokladům mimořádně významná zejména při vyhledávání a zajišťování informací, sloužících jako podklad pro meritorní rozhodnutí v trestním řízení
- soud a státní zástupce by bez jejich pomoci nemohli splnit úkoly trestního řízení, jelikož nedisponují vlastním personálem, který by pro něj jednotlivé úkoly mohl plnit, nemají přístup do policejních databází atd.

Policejní orgán a zásada oficiality

- konat řízení a provádět jednotlivé úkony, ke kterým je podle zákona oprávněn a které mu byly svěřeny, je povinen z úřední povinnosti (ex officio), z vlastní iniciativy, bez vyčkávání vnějších podnětů k jejich provedení, s plným šetřením garantovaných práv a svobod osob
- v tomto směru je povinen organizovat svou činnost tak, aby účinně přispíval ke včasnosti a důvodnosti trestního stíhání
- zásadě oficiality podléhá provádění všech úkonů, které je policejní orgán oprávněn provést
- policejní orgán má ve vyšetřování výslovně uvedenou a zdůrazněnou povinnost postupovat z vlastní iniciativy s cílem, aby byly co nejrychleji objasněny všechny základní skutečnosti důležité pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku (§ 164/1)

- v některých případech je provedení úkonů závislé na
 - předchozím nařízením (např. § 87b)
 - předchozím souhlasem (např. § 79) nebo písemným povolením (např. § 158c) státního zástupce
 - rozhodnutím (např. § 88/1), souhlasem (např. § 87/1) nebo předchozím povolením (např. § 158d/3) soudce
- průlomem do zásady oficiality je ustanovení § 159b o dočasném odložení trestního stíhání, které může na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však o dva měsíce, za podmínek uvedených v prvním odstavci tohoto ustanovení učinit policejní orgán se souhlasem státního zástupce
 - objasnění trestné činnosti ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jiného úmyslného trestného činu anebo zjištění jejich pachatelů

Vyloučení orgánů činných v trestním řízení – tzv. podjatost

- soudce nebo přísedící, státní zástupce, policejní orgán nebo osoba v něm služebně činná, u něhož lze mít pochybnosti (objektivní a nikoliv subjektivní), že pro poměr
 - k projednávané věci (pochybnosti o objektivitě – orgán sám/osoba mu blízká jsou v postavení poškozeného, svědka, vyjádření pro media hodnotící např. předchozí soudní rozhodnutí, orgán byl v minulosti např. obhájcem obviněného)
 - k osobám, jichž se úkon přímo dotýká (příbuzenský poměr, osobně přátelský/nepřátelský)
 - k jejich obhájcům, zákonným zástupcům a zmocněncům
 - k jinému orgánu činnému v trestním řízení
- nemůže nestranně rozhodovat - např. pokud předseda senátu při rozhodování v trestní věci stěžovatele vyjádřil názor, že stěžovatel se vůči němu dopustil zločinu křivého obvinění, aniž by byl stěžovatel pro tento trestný čin pravomocně odsouzen, nerespektoval presumpci nevinu a takové prohlášení zakládá silné podezření, že uvažování tohoto soudce je zatíženo předsudkem a není nezaujatý, a tudíž nebude nestranným soudcem
- úkony, které byly učiněny vyloučenými osobami, nemohou být podkladem pro rozhodnutí v trestním řízení

- důvodem pro podjatost není
 - pouhý subjektivní pocit o nemožnosti rozhodnout nestranně
 - odlišný právní názor
 - úroveň odborné způsobilosti
 - spolužák ze studií na právnické fakultě
 - kolegiální/čistě profesionální vztahy

Vyloučení soudce z úkonů trestního řízení pro podjatost

- usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tvo 18/2020, ze dne 21. 10. 2020
- důvodem pro vyloučení soudce pak samy o sobě nejsou ani výhrady zaměřené proti vedení řízení ze strany soudce nebo vůči jeho nezávislé rozhodovací činnosti, tedy jeho případné (procesní či jiné) pochybení v rámci vedení trestního procesu či nesprávný názor na právní řešení věci
- nápravu takových vad řízení či vlastního soudcovského rozhodování totiž primárně zajišťuje vícestupňové rozhodování soudů, nikoli institut vznesení námítky podjatosti ve smyslu § 30/1 TŘ

Pomocné osoby orgánů činných v trestním řízení

- zapisovatel - je osobou, která je přítomna při úkonech orgánů činných v trestním řízení proto, aby o těchto úkonech vyhotovila protokol podle diktátu vyslychajícího
 - úkonů trestního řízení by se měl účastnit pravidelně, nicméně protokol lze vyhotovit i bez jeho přítomnosti
 - jeho přítomnost je povinná v rámci hlavního líčení, veřejného a neveřejného zasedání včetně hlasování a porady, která mu předchází
 - zapisovatel se v průběhu úkonu může střídat
- protokolující úředník - zaměstnanec soudu pořizující záznam soudního jednání (hlavního líčení, veřejného a neveřejného zasedání, vazebního zasedání)
 - odpovídá zcela samostatně za správnost a úplnost protokolace

- probační úředník (zákon č. 257/2000 Sb.)
 - provádí jednotlivé úkony probace a mediace jako je např. dohled nad obviněným při podmíněném propuštění
- vyšší úředník soudu a státního zastupitelství (zákon č. 121/2008 Sb.)
 - v rozsahu stanoveném zákonem vykonává úkony soudu, státního zastupitelství a státního zástupce
 - vyšší soudní úředník v trestním řízení může, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, provádět veškeré úkony soudu prvního stupně s výjimkou např. rozhodování v hlavním líčení, veřejném a neveřejném zasedání nebo úkonů soudce v přípravném řízení
 - vyšší úředník státního zastupitelství může být dále pověřen vykonáváním těchto úkonů, při nichž se nerozhoduje o právech a povinnostech osob, jako např. účast při návštěvách obviněných ve vazbě nebo rozhodováním o svědečném, znalečném, tlumočném a náhradách

Osoba, proti které se trestní řízení vede

- v jednotlivých stádiích trestního řízení je tato osoba různě označována
- způsobilost být touto osobou není nijak blíže upravena, může jí být tedy i osoba omezená na svéprávnosti
- tato osoba je procesní stranou, důkazním prostředkem a to zejména svou výpovědí (nelze automaticky považovat za nevěrohodnou), předmětem výkonu rozhodnutí
- podezřelý, obviněný, obžalovaný, odsouzený + § 12 odst. 7 TrŘ

Podezřelý

- de lege lata zákon používá tento termín pouze ve dvou případech
- § 76 TŘ - osoba podezřelá ze spáchání trestného činu - je-li dán u této osoby důvod vazby, lze ji naléhavých případech zadržet, i když nebylo zahájeno její trestní stíhání (policejní orgán) X osoba přistižená při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté (kdokoli – tzv. svépomoc)
 - právo zvolit si obhájce, hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby a radit se s ním již v průběhu zadržení, právo požádat, aby obhájce byl přítomen jejímu výslechu
- § 179a TŘ – podezřelý ve zkráceném přípravném řízení – trestné činy s horní hranicí do pěti let, kde podezřelý byl přichycen při činu nebo bezprostředně poté nebo v rámci prověřování byly zjištěny skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání konkrétní osoby a lze očekávat, že podezřelého bude možno ve lhůtě 14. dnů možno postavit před soud
 - má stejná práva jako obviněný dle § 33/1 TŘ, právo zvolit si obhájce, hovořit s ním bez přítomnosti třetí osoby a radit se s ním již v průběhu zadržení, pokud bude předán návrh soudu na potrestání v rámci zjednodušeného řízení, musí mít obhájce

- v kolokviálním (slangovém) významu
 - osoba, kterou OČTŘ podezírají ze spáchání trestného činu a ještě vůči ní nezačaly trestní stíhání (§ 32 TŘ)
 - může jich být i více (různé vyšetřovací verze)

Obviněný

- ten, proti komu bylo zahájeno trestní stíhání (§ 32 TrŘ + 160 TrŘ)
- poté, co je jí doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání
 - není fikce doručení dle § 64/2 TrŘ – jak můžu uplatňovat svoje práva a povinnosti, pokud bych usnesení o zahájení trestního stíhání nepřevzal a tudíž bych o něm nevěděl
- spoluobvinění
 - netvoří procesní společenství
 - každý má práva a povinnosti, jako kdyby byl stíhán samostatně

Spolupracující obviněný - § 178a TrŘ

- řízení o zločinu
- oznámení skutečností, způsobilých významně přispět k objasnění trestné činnosti v souvislosti s organizovanou zločineckou skupinou
- pravdivá výpověď v přípravném řízení i před soudem
- plné doznání k činu
- souhlas s označením
- diskrece státního zástupce – nenárokovost
- poučení, předchozí výsledky

Následky – upuštění od potrestání (§ 46 odst. 2 TrZ)

- vyloučeno
 - spáchal závažnější čin, k jehož odhalení přispěl
 - byl návodcem či organizátorem takového činu
 - jeho čin měl za následek usmrcení či těžkou újmu na zdraví
 - jsou zde okolnosti pro mimořádné zvýšení trestu
- i zde nenárokovost
 - i při splnění podmínek státní zástupce nemusí navrhnout
 - navrhne-li však, je soud návrhem vázán

Následky – snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici

- snížení pod dolní hranici bez omezení (§ 58 odst. 4 TrZ)
- mírnější podmínky
 - i tam, kde by nebyly splněny předpoklady § 178a odst. 2 TrŘ
- ke statusu se nepřihlíží, poruší-li spolupracující obviněný podmínky
- nejsou-li splněny podmínky § 178a TrŘ, spolupráce je polehčující okolností
 - § 41 písm. m) TrZ, příp. alespoň § 41 písm. l) TrZ

„Spolupracující podezřelý“ - § 159c TrŘ

- zvláštní případ dočasného odložení tr. stíhání
- omezený okruh trestných činů (§ 159c TR)
- vybrané ekonomické trestné činy korupční povahy
- podmínky
 - podezřelý byl o úplatek požádán
 - bezodkladně a dobrovolně to nahlásil OČTR
 - zavázal se o tom podat úplnou a pravdivou výpověď
 - nešlo o korupční trestný čin ve vztahu k cizině
- splní-li podmínky – státní zástupce rozhodne o nestíhání

Obžalovaný

- obviněný po nařízení hlavního líčení (§ 12 odst. 8 TŘ)
 - nikoliv po podání obžaloby
 - soud nemusí obžalobu přijmout (§ 181 odst. 1 TŘ, § 185 a násl. TŘ, § 314c TŘ)
- nad rámec práv obviněného některá specifická práva v hlavním líčení
 - např. právo závěrečné řeči, posledního slova, vyjádřit se ke každému provedenému důkazu atd.

Odsouzený

- ten, proti němuž byl vydán pravomocný odsuzující rozsudek
 - § 12 odst. 6 TŘ
 - povahu takového rozsudku má i trestní příkaz
- tedy osoba, uznaná vinnou ze spáchání trestného činu
 - na druhu trestu nezáleží
- nikoliv ten, jehož tr. stíhání bylo podmíněně zastaveno či jehož narovnání bylo schváleno

Práva osoby, proti které se vede trestní řízení

- jsou obsažena primárně v § 33 TŘ
- jejich obsahem je
 - právo být poučen o svých právech
 - právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu
 - právo uvádět okolnosti sloužící na jeho obhajobu
- právo zvolit si obhájce - právo na obhajobu
- právo radit se s obhájcem bez přítomnosti třetí osoby
 - toto právo může být dle ESLP výjimečně omezeno, pokud je důvodná obava, že advokát se s obviněným rozhodne na zničení nebo ukrytí důkazů (Campbell proti Spojenému království, 1984)

- právo podávat opravné prostředky
- právo být přítomen při projednávání věci
 - § 202/4 TŘ hlavní líčení v nepřítomnosti nelze provést, pokud se jedná o TČ s horní hranicí převyšující pět let nebo je vazbě či VTOS
 - obžalovaný se může tohoto práva vzdát

Obhájce

- obhájce je právním zástupcem osoby, proti které se trestní řízení vede
- § 35/1 TŘ - obhájcem v TŘ může být jen advokát; podmínky, kdo může být advokát stanoví § 4, 5 zákona o advokacii (85/1996 Sb.)
- § 35/1 TŘ - pro jednotlivé úkony se může nechat zastoupit koncipientem, s výjimkou řízení před KS jako soudem prvního stupně, před VS a NS
- fakticky realizuje právo na obhajobu osoby, proti které se vede trestní řízení

- dle čl. 6/3 písm. e) Evropské úmluvy obsahuje
 - právo obhajovat se osobně
 - právo obhajovat se prostřednictvím obhájce podle vlastního výběru
 - právo na bezplatnou obhajobu, pokud to vyžaduje zájem spravedlnosti

- čl. 37/2 LZPS – každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány a to od počátku řízení

- čl. 40/3 LZPS - obviněný má právo na obhájce

- § 2/12 TrŘ – ten, proti němuž se trestní řízení vede, má právo na obhájce
 - širší pojetí, než v LZPS - mladistvý od provedení úkonů podle TrŘ nebo učinění opatření dle ZSM, podezřelý

– obhajoba

- materiální obhajoba - právo hájit se sám
- formální obhajoba - právo hájit se prostřednictvím obhájce, kterého si může zvolit obviněný, jeho zákonný zástupce nebo příbuzný v pokolení přímém, respektive povinnost mít obhájce v rámci nutné obhajoby offo
 - § 36, § 36a TŘ - vazba, VTOS, ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody, omezení svéprávnosti, uprchlý, mladistvý do dovršení 18. let věku, sjednávání dohody o vině a trestu, TČ s horní hranicí TOS nad 5 let (v tomto případě právo vzdát se nutné obhajoby)
- právo vyžadovat po OČTŘ, aby byl zjištěn skutkový stav bez důvodných pochybností, tj. skutečnosti svědčící pro i proti

Nutná obhajoba dle § 36 TrŘ

- již v přípravném řízení
 - je-li omezen na svobodě;
 - je-li omezen na svéprávnosti;
 - je-li stíhán jako uprchlý;
 - je-li sjednávána dohoda o vině a trestu;
 - je-li pochybnost o způsobilosti se hájit;
 - je-li horní hranice TČ > 5 let – lze se vzdát
- v hlavním líčení po zkráceném přípravném řízení;
 - lze se vzdát
- při rozhodování o uložení či změně ochranného léčení či zabezpečovací detence (vyjma protialkoholního)

Nutná obhajoba dle § 36a TrŘ

- ve vykonávacím řízení ve veřejném zasedání
 - je-li omezen na svéprávnosti;
 - je-li ve vazbě;
 - je-li pochybnost o způsobilosti se hájit;
- v řízení o dovolání, stížnosti pro porušení zákona a o obnově řízení
 - je-li omezen na svobodě či na svéprávnosti
 - je-li horní hranice TČ > 5 let – lze se vzdát;
 - je-li pochybnost o způsobilosti se hájit;
 - jde-li o zemřelého obviněného

Nutná obhajoba dle ZSM a ZMJS

- mladistvý (§ 42 ZSM odst. 2)
 - od prvního úkonu dle TŘ vždy;
 - ve vykonávacím řízení rozhoduje-li soud ve veřejném zasedání;
 - v řízení o mimořádných opravných prostředcích, rozhoduje-li soud ve veřejném zasedání;
- dle ZMJS
 - řízení o vydání, předání či předání mezinárodnímu soudnímu orgánu, jejich rozšíření či vzdání se speciality
 - některá řízení o uznání a výkonu cizích rozhodnutí
 - TOS či ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody
 - je-li omezen na osobní svobodě
 - je-li omezen na svéprávnosti
 - jde-li o mladistvého
 - je-li pochybnost o způsobilosti se hájit

Další osoby s obhajovacími právy

- opatrovník obviněného omezeného na svéprávnosti (§ 34 odst. 1 TŘ)
 - jedná jménem obviněného, obecné oprávnění zastupovat (volí obhájce, podává návrhy a žádosti atd.)
- osoba se samostatnými obhajovacími právy
 - podává opravné prostředky vlastním jménem ve prospěch obviněného
 - zpravidla vymezeny jako osoby blízké (§ 247 odst. 2)
- u mladistvého
 - zákonný zástupce nebo opatrovník
 - orgán sociálně-právní ochrany dětí

– jiné osoby s obhajovacími právy - zákonný zástupce

- zvolit obhájce , nahlížet do spisů, vyzrozumění o konání hl. I., klást vyslýchaným otázky, doručení rozsudku, podávat opravné prostředky

– osoby se samostatnými obhajovacími právy

- příbuzní v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, druh, partner - zvolit obhájce, podávat opravné prostředky atd.
- orgán sociálně-právní ochrany dětí – doručení obžaloby, rozsudku, vyzrozumění o konání hl. I., podávat opravné prostředky

„Nouzový opatrovník“ v trestním řízení

- nemůže-li jednat „občanskoprávní“ opatrovník (§ 34 odst. 2 TŘ)
 - hrozí-li nebezpečí z prodlení
- v řízení proti právnické osobě (§ 34 odst. 5 TOPOZ)
 - není-li zde ten, kdo by za PO měl jednat, je-li střet zájmů, nedaří-li se doručovat
- v řízení proti mladistvému (§ 43 odst. 2 ZSM)
 - obdobné, jako v TŘ

Právo na bezplatnou obhajobu

- právo na obhajobu je zajišťováno v trestním řízení zejména
 - § 33/2 TŘ - právem na bezplatnou obhajobu nebo za sníženou odměnu - osvědčí-li obviněný, že nemá dostatek prostředků a je-li to třeba k ochraně práv obviněného
 - dle Evropské úmluvy je toto právo tehdy, pokud obviněný prokáže
 - nedostatek finančních prostředků
 - existuje zájem společnosti – ten se posuzuje podle složitosti věci, důležitosti věci pro obviněného (pokud mu hrozí vysoký trest) a osobnosti obviněného (Biba proti Řecku, 26.9.2000)
 - § 33/5 TŘ - poučit obviněného o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění

Práva a povinnosti obhájce

- § 41 TŘ
 - poskytovat potřebnou právní pomoc
 - účelně využívat prostředků obhajoby uvedených v zákoně
 - činit návrhy, podávat žádosti, opravné prostředky
 - účastnit se všech úkonů, kterých se může účastnit obviněný
 - právo na kopii protokolu o každém úkonu trestního řízení

- § 65 TŘ
 - právo nahlížet do spisů

- § 165 TŘ
 - právo účastnit se vyšetřovacích úkonů, které mohou být použity jako důkaz v řízení před soudem
 - právo klást svědkům otázky

- § 215 TŘ
 - právo klást otázky vyslychaným osobám v rámci hl. I.
 - právo požádat o provedení důkazu

Poškozený

- poškozeným je ten, komu byla trestným činem způsobena
 - škoda na zdraví
 - škoda na majetku
 - nemajetková újma - trestné činy proti lidské důstojnosti – hlava III TZ, porucha na zdraví, která není škodou na zdraví, škoda na právech (poškození cizích práv - § 181 TZ, trestné činy proti svobodě - hlava II díl 1. TZ)
 - na jehož úkor se pachatel obohatil
- za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem

Práva poškozeného – majetková práva

- uplatnit nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení (rozhodování tzv. v adhezním řízení); hmotněprávně bude nárok posouzen podle příslušných soukromoprávních předpisů
- činit důkazní návrhy
- nepřizná-li soud, odkáže do řízení ve věcech občanskoprávních (nezakládá překážku *rei iudicatae*)
- uplatněním nároku se staví promlčecí doba
- žádný soudní poplatek
- možnost odvolání do výroku o takto uplatněném nároku; nemožnost podat dovolání

Práva poškozeného – nemajetková práva

- být přítomen projednávání věci
- nahlížet do spisů a činit si opisy a výpisy
- být přítomen sjednávání dohody o vině a trestu
- odepřít souhlas s trestním stíháním (§ 163 TŘ)
- nechat se zastoupit zmocněncem (§ 50 TŘ)
- žádat o bezplatné zastupování (§ 51a TŘ)
- vyjádřit se k věci před skončením
- uzavřít dohodu o narovnání a dát souhlas s narovnáním (§ 309 TŘ)
- vzdát se svých práv (§ 43 odst. 5 TŘ)

Bezplatná obhajoba poškozeného

- osvědčí-li, že nemá dostatek prostředků, aby si zmocněnce hradil sám
 - poškozený, kterému byla způsobena těžká újma na zdraví
 - poškozený, který je pozůstalým po oběti, které byla trestným činem způsobena smrt
 - poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení, není-li zastupování zjevně nadbytečné
- i bez osvědčení nedostatku prostředků, nejde-li o trestný čin zanedbání povinné výživy
 - poškozený mladší osmnácti let
 - zvlášť zranitelná oběť

Oběť trestného činu

- zákon č. 209/1997 Sb., o peněžité pomoci obětem trestné činnosti
 - obětí je ten, komu v důsledku s TČ vznikla škoda na zdraví – i osoba pozůstalá po oběti, osoba odkázaná na výživu
- zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů
 - FO, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil
 - byla-li trestným činem způsobena smrt oběti, považuje se za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou
 - zvlášť zranitelná oběť – dítě, osoba postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, oběť trestného činu obchodování s lidmi atd.

Zajištění nároku poškozeného

- je-li důvodná obava, že uspokojení nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené TČ nebo na vydání bezdůvodného obohacení bude zmařeno nebo ztěžováno, lze zajistit majetek obviněného (i v rámci SJM či podílu) do výše škody nebo nemajetkové újmy nebo rozsahu bezdůvodného obohacení
- zajišťovat nelze věci, které nepodléhají výkonu soudního rozhodnutí
- movité věci se uloží do úschovy soudu, nemovitosti plomba na KÚ – možnost s nimi nakládat jen po předchozím souhlasu soudu/státního zástupce

Zúčastněná osoba

- ten, o jehož věci nebo jiné majetkové hodnotě má být v hlavním líčení rozhodnuto zabráním věci dle § 101 TZ (ochranné opatření)
- práva zúčastněné osoby
 - účastnit se hlavního líčení/veřejného zasedání (klást vyslychaným otázky) a činit při nich návrhy
 - právo nahlížet do spisů (§ 65 - v přípravném řízení lze odepřít)
 - vyjádřit se před skončením k věci (závěrečná řeč/konečný návrh)
 - § 42/2 TR – být poučen o svých právech
 - § 50 TR - nechat se zastupovat zmocněncem
 - § 246/1c, 2 TR - podávat opravné prostředky (odvolání)
 - § 37/1 TR – právo zvolit obviněnému obhájce

Tlumočník

- OČTŘ vyhotovují rozhodnutí a vedou řízení v českém jazyce
- právo na tlumočení (§ 28/1 TŘ) - kdokoliv
 - je-li třeba přetlumočit obsah písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu
- právo na překlad (§ 28/2 TŘ) – jen obviněný
 - usnesení o zahájení trestního stíhání, usnesení o vzetí do vazby, obžalobu, dohodu o vině a trestu a návrh na její schválení, návrh na potrestání, rozsudek, trestní příkaz, rozhodnutí o odvolání, o podmíněném zastavení trestního stíhání
 - není třeba, pokud obviněný uvede, že tento překlad nepožaduje
- právo obviněného uvést jazyk, který ovládá – pokud tento jazyk neuvede nebo uvede jazyk, pro který není zapsaný žádný tlumočník, ustanoví se tlumočník do jazyka státu, jehož je občanem a pokud je bez občanství, tak jazyk státu, kde má trvalý pobyt nebo jazyk státu jeho původu

- osoba zapsaná/nezapsaná v seznamu
- tlumočnicka nelze předvést, následkem nedostavení se je pouze pořádková pokuta + informace poskytnutá KS nebo MS, které vedou seznam znalců

Znalec

- je osoba, se speciálními odbornými znalostmi a vědomostmi v určitém oboru, která tyto znalosti využívá k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení
- je osobou rozdílnou od OČTŘ a procesních stran
- funkci znalce mohou vykonávat
 - osoby zapsané v seznamu znalců
 - osoby nezapsané v seznamu znalců (nezbytnost složení slibu) - jen výjimečně
 - znalecké a vědecké ústavy
 - vysoké školy a vědecké instituce

- vypracovává znalecký posudek, ale i odborné vyjádření
- je nepřípustné spojení funkce znalce a svědka
 - praktické důvody

Děkuji za pozornost

Otázky...???

prof. JUDr. Marek Fryšták, Ph.D.

Katedra trestního práva

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Veveří 70, 611 80 Brno

Tel. + 420 549 493 870, Fax. + 420 541 213 162

E-mail: Marek.Frystak@law.muni.cz